

Український Океанічний Інститут

11

Лев Биковський

інженер-економіст

Асистент Української Господарської Академії в ЧСР

УКРАЇНА НАД ОКЕАНОМ

Третє видання

Франкфурт 1946

Український Океанічний Інститут

11

Лев Биковський

інженер-економіст

Асистент Української Господарської Академії в ЧСР

УКРАЇНА НАД ОКЕАНОМ

Третє видання

**Проект зі збереження
спадщини
української еміграції**

Франкфурт 1946

Від Редакції:

Видання Українського Океанічного Інституту становлять логічне завершення попередніх двох серій: Суходолової та Морської. Думки, в них подані відповідають світоглядові новітнього українця — великодержавника.

Програму дослідної діяльності Суходолового Інституту намічено в брошурі Д-ра Т. Олесіюка — „Мапа Української Метрополії“, 1944. Програму Українського Морського Інституту частково вже висвітлено в збірнику Проф. І. Шовгенова та Проф. В. Садовського — „Український Чорноморський Інститут“, 1941. Спроба нарису програми Українського Океанічного Інституту подається у цій праці.

Був намір цю працю вмістити до „Океанічного Збірника“, кн. I, як вступну в ньому статтю. Несприятливі обставини сучасного лихоліття досі не дали змоги здійснити цей задум у цілій його повноті. Тому видаємо покищо працю Інж. Л. Биковського як окрему монографію. На жаль, вона виходить друком також у неповному вигляді, бо показник джерел, що був первісно залучений до рукопису, загублено підчас польського повстання у Варшаві в VIII-IX. 1944 р.

Сподіваємося, що навіть у такому лаконічному та куцому вигляді, нижче поданий нарис буде корисним провідником для осіб, що-працюватимуть в царині української океанічної проблеми.

Секретаріат Українського
Океанічного Інституту.

1. березня 1946 р.

ПРИСВЯЧУЮ МОЇЙ ПОКІЙНІЙ ДРУЖИНІ МОРУСІ,
ЯКА ЦІЛКОМ ПОДІЛЯЛА ЦЬОГО РОДУ ДУМКИ Й ПІД-
ТРИМУВАЛА ЇХ ВСІМ ЄСТВОМ СВОЄЇ ЖІНОЧОСТИ.

АВТОР

„... Вони мали свою велику мету,
свою ідею, яку прагнули зацїпити
своїй країні, мали мету великого
формату, яка як формуючий чинник,
надавала життя їх життєвому про-
сторю...“

(ДМИТРО ДОНЦОВ: Дух нашої дав-
нини, Прага 1944, сторн. 42)

I

Девятнадцяте століття в Україні духово тривало власне аж до революції 1905 року. Відтоді допіру можна говорити про початок доби ХХ-го століття.

Перебіг українського відродження в ХХ-му столітті формально складається з трьох послідовних діб: 1. від 1905 до 1917 р., 2. від 1917 до 1939, та 3. від 1939 — по сьогоднішній день.

Кожна із згаданих діб витворила і відповідний, на тодішні обставини загально панівний серед вдумливих і діяльних верств українського народу, політичний світогляд.

За першої доби (1905—1917) ще не можна властиво говорити про політичний світогляд українського суспільства. Тоді панував переважно підготовчий загальний національно-визвольний світогляд, що перейшов у спадщину з попереднього століття.

Друга доба (1917—1939) характеризується вже початками державницького світогляду. Він поволі міцнішав та ставав що раз виразнішим в міру розгортання незгасної боротьби за Українську державність. Це відбувалося не тільки в самій країні, під ворожою окупацією, але й на еміграції. З часом цей світогляд глибшав, перетворюючись з українського на всеукраїнський.

Нарешті, третя доба виразно помічається від 1939 року. В звязку зі сучасною світовою війною дозріває і щораз то більше поширюється, переважно серед української еліти, т. зв. Всеукраїнський Великодержавницький світогляд.

Слід зазначити, що вище накреслений схематичний розвиток української політичної думки на протязі першої половини ХХ-го віку нашої ери органічно впливає з від-

повідної передумови-поступу національної свідомости та організаційно-національної дії. Він породжував своєю чергою відповідні практичні посуви й думки в цій царині українського життя. Розвиток цей відбувався досить швидким темпом, але не завжди в прямій та виразній лінії.

Згадані „межові стовпи“ поокремих діб є умовні. У кожній бо добі можемо бачити кожночасно зародки й складові частини всіх вищезгаданих українських політичних світоглядів, як рівно ж і інших. Упрощуючи, для кращого пізнання явища, орієнтуємося, описуючи якусь добу, на напрямні переважної тоді політично-розумової течії відповідно до її практично-організаційної діяльності.

II

На підставі сучасного, що де-далі все зростає, Великодержавницького Всеукраїнського світогляду „Україна тепер мислиться, як Соборна Великодержавна, тобто така що обіймає не тільки терени історичного життя і творчости минулих українських поколінь за останні дві тисячі літ — Матірня Україна-Українська Метрополія, але йї терени, що їх нині освоюють сучасні українські покоління-щоб забезпечити життєві потреби майбутніх поколінь Дочерні України: 1. Ближнє-Східня (Сіра) Україна і 2. Далеко-Східня (Зелена) Україна“ (Т. Олесіук).

Таке розуміння Української Великодержавности визначає не тільки територіяльний зміст, але й одночасно виказує всю динамічну потенцію українства в усіх ділянках і напрямках його життя та послідовних висновках, що випливають з цього.

Окрім того воно впливає з засади, що буття кожного народу, хоч і становить історичну категорію, проте постійно відбувається у вічності. Тому й поділ цього буття на минувшину, сучасність і майбутнє є умовним, бо ж створений він тільки людським розумом для кращого пізнання явища (П. Бердяєв).

Далі приймаємо, що кожне покоління пише свою історію наново, цебто до того самого матеріялу підходить зі щораз то іншої, більш на його думку, доспілої точки погляду (М. Думка).

Отже і прихильники Всеукраїнського Великодержавницького світогляду не обмежуються в своїх концепціях сучасністю, а трактують з цього погляду також і українську минувшину та майбутність цілого українства.

III

Майбутнє нашого народу впливає з його життєвої сили та далекосяглої просторової експанзії переважно в східньому та південносхідньому напрямі. Наслідком цієї історично-колонізаційної тенденції, вільної і невільної, прийматиме воно з часом очевидно послідовно такі форми:

Суходолової (великодержавности), що витворюється в процесі остаточного закріплювання українського народу передовсім на Матірніх просторах від Карпат і Дунаю по Кавказ, Каспій та Волгу з потенцією вже нині біля 50—60(?) мільонів людности, що займає площу понад один мільон кв. км. Цей український життєвий простір побільшується ще й від 100 років триваючим освоюванням дочерніх земель-Сірої та Зеленої України, як наслідок українського натиску на Схід в райони льосових степів Азії, які уможливають провадження зернового хліборобства. Разом потенція такого Всеукраїнського життєвого простору становитиме десь близько 8—9 мільонів кв. км. та 70—75 мільонів душ людности, а в тому коло 65—70% українців. Далі цей простір поширюється також у наслідок політичного побратимства України з Балтійськими, Кавказькими та Туранськими народами. Нарешті, Український великодержавний суходоловий простір поєднуватиметься також зі сферою українських політично-економічних інтересів на згаданому суходолі.

Морської (великодержавности), що становитиме продовження в часі і просторі того самого історичного експан-

зійного процесу. Спостерігаємо, що українська експанзія в діях і думках вже й тепер переливається поза межі суходолу. „Відповідні студії, каже проф. Ст. Рудницький, вказують, що в безпосередньому положенні України над Чорним морем, в обставині, що ціла половина чорноморських берегів належить до суцільної української території, лежить запорука великої політично-географічної ролі України вже в найближчій будучині...“ Звідсіля будучину України передбачаємо з льогічною послідовністю в формі морської великодержавности згідно з концепцією 7-ми морей у двох концентрах. У першій фазі морська Україна обійматиме увесь чорноморський простір довкруги Егейського, Мармурового, Чорного і Озівського морей (близько 3 мільйонів кв. клм.) з потенцією вже тепер коло 140—160 мільйонів людности, а в тому щось із 35% українців. У другій фазі морського розвитку України сюди доходять ще й басейни Каспійського і Аральського морей та озера Балхаш. Таким чином Всеукраїнський Морський Простір, складаючись з поокремих просторів згаданих 7-ми внутрішніх морей, покривається з простором колишнього Сарматського моря, рештки котрого й залишилися в формі згаданих водозборів.

Океанічної (великодержавности), що наступить в дальшій геополітичній послідовності в наслідок розвитку та поширення морської Української Великодержавности. Той самий дослідник-проф. Ст. Рудницький звернув вже давно увагу на те, що „з Україною тратить Росія ціле заплія Чорного моря і Кавказького Істму, яке було виразною випадовою позицією проти Середземного моря й Передньої Азії...“ В наслідок цього Україна, як спадкоємниця колишньої Росії, стає в своїй експанзії над берегами Індійського океану.

Говорячи мовою практика-політика Україна стремить стати з часом Океанічною Великодержавою, що обійматиме весь Український Океанічний Простір на площі 15—20 мільйонів кв. клм., з людністю вже тепер близько 300 мільйонів душ.

Послідовність та напрямок щойно згаданих всеукраїнських розвоєвих історично-великодержавних фаз у майбутньому ґрунтується не тільки на від тисячі літ функціональній, що раз міцнішій, українській експанзії, але й на тому таки всеукраїнському відвічному історичному процесі, що відбувався до того часу на цих просторах, ідучи від колишньої Праукраїнської Океанічної Імперії Олександра Великого до Праукраїнської Чорноморської (Понтійської) Імперії Мітридата VI Евпатора та до Української Суходолової Великодержавности-Імперії Володимира Великого.

ІУ

Первні всіх минулих та майбутніх проблем або фаз Всеукраїнської Великодержавности-суходолової, морської та океанічної-заложені в сучасній геополітичній ситуації нашого краю.

До компетенції Українського Суходолового Інституту належить всебічне вивчення проблем, звязаних з нашою суходоловою великодержавністю.

Український Морський Інститут досліджує проблеми Морської України.

Тут в межах завдань Українського Океанічного Інституту належить сказати дещо про українські океанічні проблеми.

У

Комплекс українських океанічних проблем можна трактувати загальною, досліджуючи їх історичний розвій, теорію та шляхи практичного полагодження (К. Кшечковський).

Можна їх обговорювати, як і кожний прояв суспільного життя зі сторони статички (акту) й динаміки (акції) (Адамський), аналізувати, порівнювати й синтезувати, тощо.

До загального підходу належатимуть також ті орієнтаційні відомості, що подаються завжди у вступних до описів кожної царини знання та ділання. Сюди належать напр. — окреслення поняття проблеми, її істота, підмет (Українство, Українська Великодержавна), предмет (Український

Океанічний Простір як територія, як життєвий простір, як засяг звязків, культури і інтересів, як світогляд, тощо), місце в репертуарі інших українських проблем, завдання (теоретичні і практичні), засоби до здійснення (людські, матеріальні і мішані), джерела пізнання, література предмету, класифікація або уклад матеріялу, тощо.

В останньому випадку маємо вже спеціальний підхід до справи. Можна було б, здається, звести всі українські океанічні проблеми в такі п'ять груп, або напрямків, що звязані, в залежності від їх актуальности, з:

1. Середземним морем,
2. Індійським океаном,
3. Атлантиком,
4. Тихим океаном або Пацифіком,
- та 5. Північним Крижаним океаном.

Отже все вищезгадане становить загальний опис або методологію Української Океанічної Проблеми.

Кожна з вищезгаданих п'яťох спеціальних груп, або галузів (напрямків) української океанічної проблеми має своєю чергою загальну й спеціальні частини.

До першої належить загальний вступний опис даної галузі (проблеми), а до других дослідження-окремих питань.

УІ

Перше місце серед згаданих п'яťох груп українських океанічних проблем, в залежності від їх історично-географічного значення для України, займає середземноморська проблема.

Середземне море для Української Метрополії та Чорноморського світу має віддавна значення рівнорядне з океаном. Окрім того, воно сполучає її з двома сусідніми океанами: Індійським та Атлантичним.

Тому, кажучи про українську Середземноморську проблему, треба виходити передовсім з вивчання т. зв. Середземноморського Простору, до якого належить і Чорноморський простір. Далі-з вивчання самого Середземного моря та його значення для України й Понту.

Середзем'язнавство (Філіпсон, Яранов) допоможе нам як слід досліджувати окремі питання, напр.:

1. Східню, ближчу до нас, частину Середземноморського простору й моря.

2. Егейський простір і море.

3. Українсько-гелленські та грецькі взаємини (колишнє, сучасне і майбутнє).

4. Балканську проблему в зв'язку з Україною (так само).

5. Дунайську проблему, що переростає межі Чорноморського світу.

6. Єгипетську проблему та українсько-єгипетські взаємини (колишнє, сучасне і майбутнє).

7. Країни Леванту, Сирія та Палестина і їх відношення до України (так само).

8. Морський шлях на схід з України через Середземне море, Суецький канал, Червоне море до Індокію.

9. Морський шлях з України на Захід через Середземне море, Гібралтар до Атлантики.

10. Українсько-римські та італійські взаємини (колишнє, сучасне і майбутнє).

11. Українсько-галльські та французькі взаємини (так само).

12. Українсько-іберійські та еспанські взаємини (так само).

13. Українсько-маврські та африканські взаємини (так само), і т. д.

УІІ

Говорячи послідовно про українські проблеми, зв'язані з Індокію, треба передовсім вийти загально з вивчення самого Індійського океану, а особливо тої його частини що прилягає до т. зв. Західньої або Передньої Азії (особливо Іранської затоки) та з пізнання Передньої Азії, що становить складову частину Українського Океанічного Простору.

Підставові поняття з царини Індокіюзнавства та Переднеазієзнавства дозволять нам досліджувати низку питань спеціального характеру, що мають зв'язок з Україною та Понтом, напр.:

1. Питання Передньої Азії, як прабатьківщини понтійців, а зокрема і українців (В. Щербаківський).

2. Українсько-іранські взаємини (колишнє, сучасне і майбутнє) (Ю. Липа, Т. Райнах).

3. Українсько-арабські взаємини (так само) (А. Кримський).

4. Доступ Понтійського світу і зокрема Української Метрополії до Індійського океану (Ст. Рудницький).

5. Безпосередній суходоловий шлях з Української Метрополії на Південь до Індокоеану через Кавказ та Іран.

6. Проблема залізничної українсько-кавказько-іранської трансмагістралі.

7. Наокружний морський шлях Української Метрополії до Індокоеану через Чорне море, Середземне, Суецький канал та Червоне море.

8. Мішаний шлях-суходолово-морський з Української Метрополії до Індокоеану через Чорне море, Малу Азію, Середземне або Червоне море.

9. Летунські сполучення України й Понту з Передньою Азією та Індокоеаном (А. Огієнко).

10. Проблема передньо-азійської нафти.

11. Іранська затока та її значіння для України й Понтійського світу.

12. Проблема державности Дочерньої Української землі-Сірої України, що лежить у Близькій Азії між Індокоеаном та Північним Крижаним океаном (Т. Олесіюк).

13. Доступ Сірої України до Індокоеану.

14. Проблема залізничної трансмагістралі з Сірої України через Туркестан, Західній Афганістан та Східній Іран до Індокоеану (тоб-то продовження Турксибу на Південь).

15. Сіроукраїнсько-Туркестанські, Афганістанські, Іранські та Китайські взаємини (колишнє, сучасне й майбутнє).

16. Сіроукраїнсько-Індійські взаємини (так само).

17. Всеукраїнсько-понтійська політика у Передній Азії (так само).

18. Меліораційні та колонізаційні проблеми на Закаспійських та Передньоазійських просторах (так само).

19. Союз України, Понту й Передньої Азії (так само).

20. Проблема витворення в майбутньому українсько-понтійської передньоазійської всебічної спільноти народів.

21. Культурні, релігійні, мистецькі, економічні, лучбові і політичні та расові українсько-понтійські і передньоазійські проблеми.

УІІІ

Дослідження українських проблем, звязаних з Атлантиком, також вимагає передовсім вивчення самого Атлантику, а особливо тих його частин, що мають значення і звязок з Україною та Понтом.

Тільки після докладного зрозуміння Атлантикознавства, з його середземноморськими та скандинавськими складниками, можна буде належно підійти до дослідження та полегодження спеціальних питань цієї групи, напр.:

1. Українсько-європейської проблеми (колишнє, сучасне і майбутнє).

2. Українсько-середземноморської проблеми (так само).

3. Українсько-балтійської проблеми (так само).

4. Вивчення балтійського простору й моря.

5. Питання Балтійсько-Понтійського водного (річного) шляху.

6. Взаємини Скандинавської спільноти народів з Україною й Понтом (колишнє, сучасне і майбутнє).

7. Проблеми Балтійсько-Понтійської федерації держав.

8. Суходоловий доступ України до Атлантику через Західню Європу та Фінляндію.

9. Зокрема Дунайська проблема.

10. Морський доступ України і Понту до Атлантику через Середземне море.

11. Мішаний доступ України до Атлантику через Європейський суходіл та Балтійське або Середземне море.

12. Повітряне сполучення України з Атлантиком.

13. Проблема української еміграції в Америці.

14. Справа переселювання українців, понтійців та середземноморців до Америки (минуле, сучасне і майбутнє), і т. д.

IX

Обговорюючи в черзі Українську-Тихоокеанську проблему належить передовсім виходити з вивчення самого Пацифіку, а особливо тої його частини, що прилягає до українських земель, в звязку з державністю Дочерньої Української Землі, т. зв. Зеленої України (Т. Олесюк).

Пацифікознавство та Зеленоукраїнознавство дозволять нам належно пізнати й полагодити низку спеціальних українських тихоокеанських питань (справ), до яких між іншим належать:

1. Співпраця Зеленої України зі Східньо-Азійськими державами (колишне, сучасне і майбутнє).
2. Українсько-Американські взаємини (так само).
3. Українсько-Японські взаємини (так само).
4. Зеленоукраїнсько-Манджурські проблеми, зокрема прикордонна справа т. зв. „Лінії генерала Духовського”.
5. Зеленоукраїнсько-Сибірські справи, зокрема проблема прикордонного Байкальського озера.
6. Проблема ріки Амуру.
7. Лучбовий звязок Зеленої України з Матірнім Краєм (суходоловий, морський і повітряний).
8. Взаємини між Українською Метрополією та Зеленою Україною (колишне, сучасне і майбутнє).
9. Взаємини між Канадійськими та Зеленоукраїнцями (так само). (Т. Олесюк, П. Цегельський).
10. Зеленоукраїнсько-Якутські прикордонні й інші проблеми, тощо.

X

Проблеми, звязані з Північним Крижаним Океаном, належать до найважчих українських океанічних проблем.

Вони ніколи не будуть якспід розвязані без відповідного вивчення та докладного, правдивого, а не фальшивого як це досі було, пізнання самого Крижаного Океану та Північної Частини Східньої Європи, що прилягає до нього.

Тільки в світлі цих студій можна буде раціонально по-
лагодити низку спеціальних питань, напр.:

1. Проблему антимосковського бльоку народів з Украї-
ною на чолі.

2. Проблему Української гегемонії у т. зв. Східній Європі.

3. Справу українсько-московських взаємин (колишнє,
сучасне і майбутнє).

4. Справу сталої, всебічної контролі України над Мо-
сковщиною.

5. Справу посереднього доступу України до Північного
Крижаного Океану.

6. Справу належного відшкодування Україні від Москов-
щини за часи:

а) першої окупації України від ХУІІ-го стол. до 1917 р.

б) другої окупації від 1920—21 до 1946 р.

в) зокрема за знищення Краю підчас війн у ХХ-му
стол. і т. д.

7. Справу повернення українських засланих.

8. Повернення українського культурного майна, що його
загарбала Московщина.

9. Проблему Українсько-Уральських взаємин (колишнє
сучасне і майбутнє).

10. Справу сирівців, зокрема дерева, з Півночі для Україн-
ських і Понтійських потреб.

11. Суходолова, повітряна, а особливо річкова сполука
Української Метрополії з Північним Крижаним Океаном
через розбудову т. зв. Великого Дніпра, Великого Дону і
Волги (Проф. Ів. Шовгенів).

12. Проблема розселення українців по північно-азійських
просторах, що знаходяться переважно в басейні Північного
Крижаного Океану (рік Обі та Єнисею).

13. Проблема державности Дочерньої Української Землі-
Сірої України у Близькій Азії (колишній совєтський Ка-
захстан). Північна частина Сірої України лежить у басейні
Північного Крижаного Океану (Т. Олесіюк).

14. Сполучення Північної частини Сірої України через ріки: Іртиш, Об, Ішим та Тобол з Північним Крижаним Океаном.

15. Взаємини Сірої України, на Півночі й на Сході, з Сибіром, що прилягає до Північного Крижаного Океану і лежить між Сірою та Зеленою Українами.

16. Справа українських колоністів, що замешкали в Сибіру (Західньому і Східньому).

17. Доступ Зеленої України до Північного Океану: морем, суходолом і повітряним шляхом.

18. Взаємини Зеленої України та Якутії, що лежить над Північним Крижаним Океаном, і т. д.

XI

Тільки цей поверховий, невичерпаний цілком перегляд деяких українських океанічних проблем, дослідження котрих належить власне до завдань Українського Океанічного Інституту, виказує їх надзвичайну різноманітність, багатство змістом та значення для нас.

Вони є відвічні, бо впливають з геополітичної ситуації України. Вони мали значення в минулому, мають це для сучасности та матимуть і в майбутньому Українства. Вони є звичайно різні у своїй дозрілості для нас; серед них є віддавні, вже тепер дійові, і такі, що тільки намічаються Є між ними менше і більше актуальні. Першорядні і друга-та третьорядні. Расові, культурні, економічні, технічні і політичні. Суходолові, морські, повітряні і мішані. Такі, що торкаються нас безпосередньо і посередньо. Легші і важчі до полагодження, тощо.

Увесь цей комплекс українських океанічних проблем, що дозріли до свого полагодження, або ж дозрівають в огні і муках сучасної, нечуваної досі своїми розмірами і значенням на майбутнє війни, вимагає від нас відповідного ставлення, дослідження та полагодження.

І то не втікання від цих справ, а ревізійністичного їх дослідження з погляду наших власних інтересів. За цей

погляд для сучасного українського покоління і має бути, власне, Всеукраїнська Великодержавницька рація стану не тільки в її суходоловому та морському, але й океанічному обсязі.

Як видно з попередю сказаного, українські океанічні справи не є якесь непевне мариво майбутнього, а конечна проблема сучасности.

Дослідження цих проблем вищезгаданою методою збагатить нашу науку, поширить наш думковий обрій та вкаже нам подекуди правдивий шлях до їх практичного полагодження. Одночасно це допоможе нам скорше виробити в собі Всеукраїнський Великодержавницький Океанічний Світогляд, що становить передумову до вирішення цих проблем власними заходами і відповідно до наших інтересів.

Це може одночасно спричинитися, нарешті, до цілковитої ліквідації комплексу нижчости, що панує, на жаль, ще й досі серед багатьох українських діячів у різних царинах знання та діяльності.

„... Вони шукали здійснення своїх задумів у собі самих, у своїй моральній і фізичній силі, в своїм воївничім дусі, словом, друком і мечем борючись за ту ціль... вважаючи себе готовими завше активно виступити... в обороні своєї великої організуючої їх простір ідеї...“

(ДМИТРО ДОНЦОВ: Дух нашої давнини, Прага 1944, стор. 43.)